

ב-מ מהבהמה⁽⁴²⁰⁾, ואז רק **מחתך בעפר הוא**, והחיוב על שחיטת חוץ אינו חל אלא כשנגמרה השחיטה הנצרכת לעשות בפנים⁽⁴²¹⁾!

אמר רב פפא: הכא בחטאת העוף עסקינן שדינה במליקת סימן אחד בפנים, ואף שבחוץ חייבים על שחיטתה ולא על מליקתה⁽⁴²²⁾, מכל מקום בשחיטת סימן אחד הוא כבר מתחייב על שחיטתה בחוץ, ונמצא **דכולהו בהדי הדדי קאתי** [שכל החיובים באים בבת אחת], ואדרבה לפי רב הונא מתבאר, מדוע נקטה הברייתא חטאת ולא כל קרבן, כי כל קרבן נאסר באיסור עבודה זרה

לפני גמר המעשה שלו מלבד חטאת העוף. ומקשינן ארב פפא: הרי התירוץ שלו בנוי על כך שרב הונא אמר "סימן אחד" בדוקא, והוא מודה שהשוטט פחות מסימן אחד לעבודה זרה — לא אוסר, אבל **מכדי** [הרי] **רב הונא כמאן אמרה לשמעתי**? [כדברי מי אמר רב הונא את דבריו?] **בעולא ועולא** שאמר "עשה בה מעשה אסרה" אפילו **מעשה כל דהוא קאמר**, ואפילו פחות מסימן אחד, ואף שבדברי עולא עצמם היה ניתן לפרש שצריך לעשות מעשה גדול ושלם, אבל כיון שרב הונא אמר שלא צריך שחיטה שלמה אלא סימן אחד, ודבריו נאמרו

אין מקום לקושית רב נחמן מהברייתא, שכן החיוב משום שחוטי חוץ הוא מפני שמדאורייתא לא חל איסור עבודה זרה על הבהמה.

והפלתי מיישב את רש"י, ונביא את דבריו בהערה 437.

420. כך מפרש רש"י.

והתוספות בפרק מרובה מפרשים, שקושית הגמרא היא, שכיון שנאסרה הבהמה, הרי היא לא ראויה להקרבה בפנים, ואין חייבים על שחוטי חוץ אלא בדבר הראוי להקרבה בפנים. [ב"ק ע"ב ב תוד"ה איסורי].

421. הגמרא בתחילת פרק זה דנה, אם ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף או שאינה לשחיטה אלא בסוף. הגמרא שם אומרת, שאם שחט סימן אחד של עולת העוף בחוץ וסימן אחד בפנים — חייב משום שחוטי חוץ אף למאן דאמר אינה לשחיטה אלא בסוף, מפני שעשה דבר שהוא גמר העבודה בחטאת העוף. [לעיל כ"ט ב].

ומקשה רש"י, שיש סתירה בין הגמרא שם

לגמרא כאן האומרת שבעולת העוף שבה העבודה לא נגמרת רק בשני סימנים — אין חייבים בשחיטת סימן אחד בחוץ!

ומתוך רש"י, שבסוגיא לעיל מדובר באופן שהיתה שחיטה מתחילה ועד סוף, ואז אנו רואים בשחיטת סימן אחד כגמר דבר, אבל כאן לא נגמרה השחיטה, כי אחרי שנאסר הבשר באיסור עבודה זרה, נחשב הוא כעפר ואין בו שחיטה. [רש"י ד"ה מחתך עפ"י המהרש"א בד"ה וטעמא].

והגרע"א הקשה על רש"י, שיש על השחיטה הזו שם שחיטה שהרי היא מטהרת מטומאת נבלה, ובסוגיא לעיל יוצא מפירוש רש"י שרק אם נתקלקלה השחיטה בסופה ונתנבלה הבהמה התברר שלא היתה כאן התחלת שחיטה! [שור"ת רע"א סימן קס"ה ד"ה ובוה] ועיין לעיל בהערה 91 מה שהבאנו בשם הצ"ח. ועיין בקהילות יעקב סימן י"ג אות ב'.

422. בפרק השוחט והמעלה לומדים שחייבים על שחיטת חוץ בעוף קדשים מהפסוק "או אשר ישחט" לרבות את העוף. [זבחים ק"ז א].

את שני החיובים באים כאחת באומר שעובד בגמר זביחה!

קושיא זו לא קשה על בעלי מחלוקתו של רב הונא⁽⁴²⁵⁾ הסוברים שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפילו על ידי מעשה, כי לדעתם נקטה הברייתא "חטאת" מפני שהיא קדש קדשים ולא נאכלת לבעלים ואינה שלהם, ולכן אין בעליה יכול לאוסרה ולהפקיע קדושתה, והוא הדין בעולה, אבל שלמים יכול הבעלים לאסור לפי שהם ממון בעלים⁽⁴²⁶⁾, ולא יבואו בהם שני החיובים בבת אחת.

אלא אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא:

כתוספת על דברי עולא⁽⁴²³⁾, בעל כרחנו אנו צריכים לומר שעולא התכוין למעשה כל דהו, וכיון שכך אף חטאת העוף נאסרת לפני גמר המעשה שלה⁽⁴²⁴⁾!

ומתצינן לרב הונא: **אלא** מצאנו שאיסור עבודה זרה לא חל לפני גמר השחיטה **באומר** השוחט **שבגמר זביחה הוא עובדה** לעבודה כוכבים, וכל משך השחיטה אינה לשם עבודה זרה, ואז חלים האיסורים בבת אחת.

ומקשינן אהאי תירווצא: **אי הכי, מאי איריא** [מדוע נקטה הברייתא בדוקא] **"חטאת"** **לישמעינן זבח שלמים** שגם בו אפשר למצוא

כל שהוא מהוושט לעבודה זרה נאסרת הבהמה באיסור עבודה זרה. [ט"ז יור"ד סימן ב' ס"ק י"ד].

והש"ך מביא ראיה מהגמרא שאפילו כל שהוא שאינו מטריף אוסר, שאם לא כן, הגמרא יכולה לתרץ שרב הונא שאמר "סימן אחד" דיבר בקנה, וכל זמן שלא שחט את רובו אין הבהמה או העוף נאסרים לפי ששחיטת חצי קנה בפסול — אינה מטריפה. [נקודת הכסף שם].

425. רש"י פירש שני פירושים. בפירושו הראשון פירש רש"י שקושיא זו לא קשה דוקא על רב הונא. ובפירושו השני פירש רש"י שהקושיא היא על רב הונא.

וכתב רש"י: "ולשון זה נראה בעיני, דהכי מסתבר לישנא דתלמודא דלרב הונא לחודיה קמותיב" [ד"ה לא הויא].

426. לפי זה, הברייתא הולכת כרבי יוסי הגלילי הסובר שקדשים קלים הם ממון בעלים. [תוד"ה אי].

423. רש"י כתב שרב הונא אסמכיה למילתיה אדעולא. [ד"ה ועולא מעשה].

והתוספות כתבו, שבמסכת עבודה זרה אמר רב נחמן לעולא שהוא לא הודיע להם כל חידוש כי כבר השמיענו את זה רב הונא. [תוד"ה רב נחמן].

משמע מדברייהם שלא שמע רב הונא את דברי עולא, ולפי התוספות יש לפרש שהגמרא כאן מתבססת על דברי רב נחמן שאמר שעולא ורב הונא אמרו דבר אחד.

ויתכן, שאף רש"י לא התכוין לומר שרב הונא שמע את דברי עולא ופירש אותם, אלא קושיית הגמרא היא ממה שידוע להם מהדורות הראשונים שדברי עולא ורב הונא משלימים זה את זה.

424. בגמרא בפרק ראשון מבואר שנכרי ששחט חצי קנה וגמר ישראל — השחיטה כשרה, מפני שעל ידי שנחתך חצי קנה אין הבהמה או העוף נטרפים. [לעיל י"ט ב].

דעת ה"ט"ז, שכך הדין גם בשחט חצי קנה לעבודה זרה שאין נאסרת הבהמה, ורק כששחט

שהוא נאסרת בהמתו, אף שבהמה לא נאסרת כשנעבדת בעבודה זרה שאין בה מעשה, **לא הויא "חטאת" תיובתיה**, כי נקטה הברייטא חטאת והוא הדין לכל קדשי הקדשים שאין לבעליהם חלק בהם, שבהם לא מועיל מעשה כל שהוא לאוסרם, ואינם נאסרים לפני גמר הזביחה.

ומקשינן: **פשיטא!**

ומתרצינן: **מהו דתימא, כיון דקני ליה לכפרה — כדיריה דמיוא**, [כיון שהקרבתו שלו לענין שהוא מתכפר בו, נחשב הוא לשלון] אף לאוסרו, וקשה על מי שיאמר שבבהמה שלו מספיק מעשה כל שהוא, **קא משמע לן** רב פפא שסברא זו אינה חזקה כדי להקשות קושיא.

אבל עתה, שרב הונא אומר שאדם יכול לאסור דבר של חבירו אפילו במעשה כל שהוא, א קשה עליו מהברייטא, ואף שאת עצם דין הברייטא יש לתרץ שמדובר באומר שהוא עובדה בגמר זביחה, עדיין לא יתיישב מה שנקטה הברייטא "חטאת", וצריך לתרץ שמדובר בחטאת העוף ובחצי קנה פגום, ואפשרות זו קיימת רק בחטאת כי עולת העוף צריכה מליקת שני סימנים, ומתחייבים עליה משום שחוטי חוץ בשחיטת שני סימנים, ועתה מתברר שדוקא לפי רב הונא מתיישב יותר טוב מה שנקטה הברייטא "חטאת" לפי שרק בחטאת העוף יצויר שיבאו שני האיסורים בבת אחת.

באמת מדובר בחטאת העוף דוקא ולא בכל קרבן אחר, **והכא כמאי עסקינן** באופן שגמר את השחיטה על ידי מעשה כל שהוא ולא חל איסור עבודה זרה לפני גמר השחיטה, **כגון שהיה חצי קנה של העוף פגום לפני השחיטה**⁽⁴²⁷⁾, ונקב לא מטריף בקנה אלא ברוב הקנה, והוספה עליו בשחיטתו **כל שהוא ונמרו**, דכולהו בהדי הדדי קאתיין.

אמר רב פפא: אי לאו דאמר רב הונא שאפילו סימן אחד אוסר, וכל חידושו היה רק שאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, אז לא רק שלא היה קשה עליו מעצם זה שהברייטא מחייבת משום שחוטי חוץ, כי רב הונא לא אמר שאיסור העבודה זרה חל בתחילת השחיטה, אלא אף **לא הויא** לשון הברייטא שנקטה "חטאת" **תיובתיה**, כי יש להסביר זאת בכך, שיש מניעה גדולה לחלות איסור על דבר שאינו שלו וצריך לעשות מעשה גדול כדי לאסור בהמת חבירו, אבל בבהמה שלו יכול לחול איסור על ידי מעשה קטן, ונקטה הברייטא "חטאת" לאפוקי משלמים שהם ממון בעלים וחל עליהם איסור בתחילת השחיטה, ובהם לא ימצא איסור עבודה זרה ואיסור שחיטת חוץ בבת אחת. ואף שרב הונא סובר כעולא והוא לא הזכיר בדבריו "שחיטה" אלא "מעשה", יש לפרש **מאי מעשה? מעשה רבה**.

ואמר רב פפא: אי לאו דאמר רב הונא שאפילו בהמת חבירו נאסרת על ידי מעשה כל שהוא, וכל חידושו היה רק שבמעשה כל

ראוי להקרבה בפנים, שהרי אין העוף פסול להקרבה אלא כשהוא מחוסר אבר. [מלוא

427. אין להקשות, והלוא העוף הוא בעל מום ואין חייבים עליו משום שחוטי חוץ כי אינו

העוֹף הוּא, לכן השוּחט מתחייב גם על עבודה זרה וגם על שחוטי חוץ, דכולהו בהדי הדדי קאתי.

אבל בזבח אחר, לא. לפי שהוא אוסרו לפני מא-א סוף השחיטה.

ואי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו כלל, מאי אריא הטאת העוף, אפילו הטאת בהמה וקרבנות אחרים נמי אין יכול לאוסרם! ואף שיש לומר, שנקטה הברייתא חטאת לאפוקי משלמים שיש לבעלים כח לאוסרם, הרי זה דוחק לתרץ כך, שאם כן, היה לברייתא לנקוט עולה, שהיא שכיחה יותר מחטאת, ולא עלה על דעתינו לתרץ כך אלא כשלא היתה לנו ברירה. (430)

ומתרצינן: אף שלדעת רב נחמן אין אדם אוסר בהמת חבירו, יכול הוא לאסור אפילו קדשי קדשים שאין לו עליהם בעלות ממונית, דכיון דקניא ליה לכפרה — כדידיה

רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי: אין אדם אוסר דבר שאינו שלו (428) אפילו על ידי מעשה גדול (429).

מיתביה: השוהט חטאת בשבת בחוץ לעבודת כוכבים — חייב שלש חטאות.

עצם הדין של הברייתא מובן לפי רב נחמן, כי לדעתו אי אפשר לאסור דבר שאינו שלו כלל, ולכן הוא מתחייב משום שחוטי חוץ וגם משום איסור עבודה זרה, שהרי העובר עבודה זרה מתחייב עליה אף מבלי שאסר את הדבר הנעבד.

אמנם נשאלת השאלה מפני מה נקטה הברייתא "חטאת"?

ואוקמינן: בחטאת העוף ובחצי קנה פגום כדי לתרץ את הקושיא על רב הונא.

והשתא מקשינן על רב נחמן: טעמא דחטאת

הרועים]. הר"ש סימן ד' ס"ק י"ד].

429. כך מפרש רש"י. ורבינו חננאל פירש שרב נחמן מודה שאדם יכול לאסור דבר של חבירו על ידי מעשה גדול. ורש"י מקשה על פירוש זה מקושיית הגמרא לקמן על רב נחמן ממנסך יין של חבירו לעבודה זרה שאוסר וחייב לשלם, ואם נאמר שרב נחמן מודה במעשה גדול, אין קושיא כי ניסוך הוא מעשה שלם!

והרא"ש תירץ את הר"ח שכיון שהניסוך אינו ניכר ביין, נחשב הוא כמעשה קטן שאינו אוסר לפי רב נחמן. [רא"ש סימן י"ד].

430. כך פירשו תוספות בד"ה אי.

428. הרא"ה אומר, שלדעת רב נחמן הבשר מותר בהנאה אבל הוא אסור באכילה, שאף שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, הוא גם לא מתיר, ושחיטה לעבודה זרה לא מתירה את הבשר. [בדק הבית בית א' שער א' דף י' ב והביאו הר"ן דף י' ב מדפי הרי"ף].

והרשב"א מקשה עליו, אם כן, מהי קושיית רב נחמן על רב הונא משוחט חטאת בחוץ, הרי גם לפי דעתו קשה, שאין לחייב משום שחוטי חוץ כי אין זו שחיטה אלא נחירה והנוחר קדשים בחוץ פטור! [משמרת הבית י' א].

והתבואות שור תירץ, שאין כוונת הרא"ה אלא לאסור מדרבנן כמו בשוחט לשם הרים שחכמים אסרו את הבשר באכילה אף שאין בו